

Ф І Л О С О Ф І Я

УДК 140.8:168.522

Гончаров Валентин Володимирович
кандидат філософських наук, доцент**ФЕНОМЕН "ЛЮДИНИ ГОСПОДАРЮЮЧОЇ":
ДО МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ**

У статті розглядається філософія господарства та дано тлумачення її головного поняття – господарство. Представлено методологічні підходи до вирішення проблеми людини у філософській антропології. Також зроблена спроба розглянути феномен людини господарюючої як невід'ємну частину філософії господарства. Використовується аксіологічний підхід як гносеологічна установка. Людина господарююча представлена як феномен майбутньої ноосферної філософії господарства.

Ключові слова: *проблема людини, людина економічна, людина господарююча, господарство, філософія господарства, аксіологічний підхід, цінності, ноосфера.*

На сьогодні людина, її природа і сутність – це одна з актуальних проблем сучасності, що підтверджується історією розвитку природно-наукового і філософського знання, в яких присутньо безліч підходів щодо осмислення проблематики людського буття. Виходячи з цього, – і це не в останню чергу пов'язано з розширенням філософського поля вітчизняних досліджень, – відбувається досить помітна зміна традиційної для вітчизняного філософського дискурсу проблематики. У ньому розширюється коло проблем. На нашу думку, слід також включити і такий розділ соціально-філософських досліджень, як філософія господарства в цілому і її конкретні аспекти. Ми маємо на увазі перш за все той розділ філософії господарства, якому, можливо умовно, можна дати найменування "господарська антропологія".

У сучасній соціально-філософській літературі філософію господарства розглядають як складову частину соціально-філософського знання поряд з такими розділами соціальної філософії, як філософія права, філософія релігії, філософія культури [1]. Інакше кажучи, господарство розглядається як один з аспектів соціального буття (соціального життя суспільства і людини). А якщо це так, то і всі проблеми, які входять в контекст філософії господарства, в тому числі і проблема природи, сутності, феноменології людини господарюючої теж є проблемою соціально-філософських роздумів і дискурсу. Тому, на нашу думку, необхідно чітко визначити, що проблема людини господарюючої як феномена ноосфери є проблемою дискурсивною як за змістом, так і за формою. В даний час ще немає однозначного розуміння як в епістемології господарства, так і у філософській антропології в цілому багатьох проблем щодо сутності, методів пізнання людини, людини господарюючої у тому числі, вчення про її онтологічну природу, прояви в різних сферах буття. Саме це і є свідченням того, що предмет нашого дослідження актуальний.

Останнім часом людина господарююча і феномен ноосфери в контексті соціально-філософського аналізу все частіше з'являється в різних наукових публікаціях. Свідченням цього можуть бути автори, що займаються проблемами філософії господарства і людини господарюючої: С. М. Булгаков, Г. В. Гребеньков, Ю. М. Осипов, А. І. Субетто. З проблем філософії ноосфери слід згадати В. І. Вернадського, Ф. В. Лазарєва, Д. Є. Музу [1–6].

Мета даної статті полягає в тому, щоб розглянути методологічні підходи до визначення людини господарюючої як феномена ноосфери, який має місце в контексті сучасних вітчизняних досліджень у різних сферах гуманітарного знання. Як результат, буде обрана адекватна методологія для вирішення даного питання. Адже від "правильного", адекватного предмету дослідження, методологічної позиції залежатиме продуктивність отриманих результатів.

Завдання нашого дослідження припускає розгляд деяких моментів філософії господарства: по-перше, розглянути саме поняття господарство, а також те, як воно вписується в контекст концепції ноосфери; по-друге, встановити його взаємозв'язок з людиною господарюючою.

З точки зору філософії господарства, господарство – основна сфера життєдіяльності людини, сфера її взаємодії з природою (біосферою), створення і споживання благ як екзистенціальних ціннос-

тей. Саме в господарській діяльності відбувається становлення людини, її перетворення з біологічного організму в соціальний індивід і особистість. Діяльність людини змінює не тільки біосферу, вона змінює свідомість, світогляд і все людське суспільство.

Оскільки філософський характер дослідження передбачає наявність гносеологічного аспекту аналізу, то в першу чергу ми повинні визначитися з проблематикою методологічного характеру. По-заяк будь-яке дослідження в сфері гуманітарного знання, до якого і відноситься наша тема, сходиться до принципів соціального конструювання об'єкта дослідження. Іншими словами, предмет дослідження спочатку формується як дещо ідеальна модель, що виконує надалі функцію інструменту і засобів для пізнання емпіричного різноманіття реальності. Більше того, ця модель завжди опосередкована цілями і цінностями не тільки дослідника, а й висловлює, за словами автора концепції "ідеального типу" М. Вебера, "інтерес епохи".

Традиційно проблема людини є предметом дослідження філософської антропології, яка застосовує весь свій методологічний арсенал для її вирішення. Однак виникає декілька питань, виходячи із сформульованої теми: перше – яку методологічну установку використовувати у розгляді людини господарюючої як феномена ноосфери? Друге – до якої дисциплінарної "галузі" її віднести?

Дійсно, "основні" методологічні підходи в галузі філософської антропології не завжди відповідають сучасній соціальній дійсності. Тому, щоб подолати деякі методологічні недоліки, слід було б провести аналіз, інакше кажучи, "епістемологічну ревізію" [7] підходів, які застосовувались. Тому "слабким місцем в сучасних філософсько-антропологічних пошуках є відсутність добре продуманих і концептуально потужних методологій філософського аналізу людини" [7, 16], – зазначає професор Ф. В. Лазарєв. З цим висловлюванням важко не погодитися. Але оскільки метою нашої статті не є "ревізія" всіх методологічних прийомів філософської антропології та її рекомендований обсяг статті цього не дозволяє зробити, ми лише вкажемо на ті гносеологічні установки, які відповідають вектору нашого дослідження, попутно буде розглянуто підходи і методи дослідження даного питання в контексті ноосфери.

Так, одним із варіантів, у який, на нашу думку, може бути вписана людина господарююча як феномен ноосфери, є так звана ноосферноантропологічна парадигма, описана в роботі професора Ф.В. Лазарева "Пролегомени до ноосферно-антропологічного маніфесту". Взаємозв'язок господарства та ноосфери ми розглянемо дещо пізніше.

У праці професора Ф. В. Лазарева відображені два моменти, які дозволяють зробити таке твердження. По-перше, в ній представлена ноосфера як невід'ємна умова і один з найбільш можливих напрямів повноцінного людського буття в сучасному світі. Евристичність даної парадигми очевидна, тим більше, що вона "може створити спочатку аксіологічні, а потім і ідеологічні, а в перспективі і правові умови, коли кожна людина сама буде регулювати те, що їй необхідно і достатньо, і те, від чого можна "безболісно" відмовитися" [8, 19], – говорить вже інший дослідник феномена ноосфери А. І. Кременський. Перспективність філософії ноосфери як одного з варіантів вирішення і створення форм "сталого розвитку" сучасного світу очевидна. Про це свідчить низка численних публікацій, монографій з цієї проблематики, проведення симпозіумів, конференцій, семінарів у різних філософських "центрах" на теренах пострадянського простору.

По-друге, парадигма, сформульована Ф. В. Лазарєвим, має деякі обґрунтування концепції "багатовимірної людини", яка, хоча й окреслює "основні контури нової антропології", як заявляє А. І. Кременський [8, 18], що власне кажучи, ймовірно, і стало результатом вироблення теоретичного обґрунтування та становлення так званої антропосфери. Однак у даній галузі знань дослідники в основному фокусуються на переосмисленні образу, моделі людини та фундаментальних (універсальних) людських цінностей, так звані універсалії культури в контексті техногенної катастрофи XXI століття. Ця концепція є свого роду критикою традиційного підходу до сутності людини як певної незмінної "системи якостей". Тому в рамках нашого дослідження ми спробували запропонувати деякі варіанти побудови "ідеального типу" людини господарюючої як феномена ноосфери, можливо, як варіант подальшого переходу в людину ноосферну. Використання аксіологічного підходу дозволить змоделювати і певну феноменологію соціальних характерів як підґрунтя такої типології.

Справа в тому, що згідно з М. Вебером, ідеальний тип – це засіб, а не мета пізнання. Він створюється як гносеологічна конструкція, що дозволяє розглядати предмет дослідження в "ідеальних умовах" незалежно від мінливих історичних просторово-часових контекстів. Тому й можливі, виходячи з концепції М. Вебера, такі дослідницькі концепти, як держава, людина економічна, церква, християнство, ремесло тощо [10, 323]. На думку К.-Г. Юнга, тип – це тільки усереднена, інтелігібельна одиниця аналізу; тип не існує в реальності, він не більш ніж "потенційна зона схильностей до того чи іншого способу реагування". Отже, ідеальні понятійні конструкції уявлення людини як "багатовимірної", "економічної", "господарюючої", – плід інтелектуальної роботи мислення, що вносить сенс у емпіричну дійсність через пошук елементів типового.

Інакше кажучи, пошук таких типових елементів для людини господарюючої, як прояв аксіологічних функцій (Г. В. Гребеньков, В. Ф. Сержантов), ймовірно, зможе сприяти конструюванню ідеальної моделі людини господарюючої. І тому моделювання "людини господарюючої" або "ноосферної людини" ніяк не може бути претензією на отримання об'єктивного знання, а може бути лише досвідом екзистенційно-феноменологічного розуміння феномена господарюючої особистості.

На ці труднощі вказує і професор Ф. В. Лазарєв, який пише, що "пізнати щось – означає поставитися до нього як об'єкта; але якщо предметом пізнання стає суб'єкт, то перетворити його на об'єкт, – продовжує філософ, – означає позбавити його своєї сутнісної визначеності, іншими словами, позбавити всіх якостей його суб'єктивності, його модальної інтеріорності ..." [7, 18]. Проте це твердження "не означає кінця філософії та філософської антропології взагалі, а припускає зміну форм філософствування" [9], і, як наслідок, потрібно більш глибоке філософське осмислення даної проблеми з виведенням її, можливо, в окремий напрям, як варіант – у антропосферу.

Далі, проблематика "багатовимірної людини", на нашу думку, пов'язана (або переплітається) з ідеєю "множинної природи людини" [10]. Остання представляється нам пізнавально неплодотворною. Річ у тім, що багато сучасних дослідників природно-наукового напрямку і філософів, які активно зачіпають в тій чи іншій мірі питання даної тематики, були схильні вважати наявність у людини "однієї і тієї ж людської природи" (Е. Фромм, С. Пінкера, Ф. Фукуяма, Б. Юдін) [10]. І нам уявляється, що, по-перше, ця методологічна позиція в пізнавальному плані більш евристична; по-друге, вона представляє проблему пошуку природи людини як комплексну, метанаукову, де зусилля таких знанневих конструкцій, як філософське знання, з його можливістю постулювання, і науки, з її засобами верифікації, зливаються в єдиний пізнавальний потік.

Останнім часом цілеспрямована діяльність *Homo sapiens* з перетворення Світу запустила маховик процесу глобалізації, що вплинуло не лише на вироблення нової дисципліни [6] щодо вирішення виникаючих проблем, а й спричинило появу "нових" гносеологічних конструкцій щодо вирішення низки проблем, в тому числі людини.

Специфікою всіх вищезазначених гносеологічних настанов є присутність ціннісного компонента методологічних установок: "Ми, – пише далі у своєму дослідженні А. І. Кремінський, – не можемо поки що дати "повний список" цінностей, які повинні відповідати новій ноосферно-антропологічній парадигмі, але ми, – продовжує автор, – точно знаємо назву найважливішої цінності, яка має інтегрувати інші, включаючи, звичайно ж, добро, знання, красу, любов до людини і природи та багато інших. Назва цієї наріжної цінності – мудрість" [8, 21]. А раз це так, то нам видається, що адекватним і більш продуктивним методом дослідження буде аксіологічний підхід.

Як відомо, аксіологія являє собою розділ філософського знання, що займається дослідженнями цінностей як змістоутворюючих основ людського буття, які задають спрямованість і вмотивованість людського життя і діяльності, а також конкретним діям і вчинкам [11]. Згідно з однією з точок зору, аксіологічний підхід передбачає знання про предмети в категоріях "засобу" і "цілі", де об'єкт реальності протистоїть суб'єкту як предмет "для мене", "для всіх", тобто перебуває в ціннісному відношенні до людини [11]. А це означає, що який би зріз буття людини не ставав предметом філософського аналізу, ми скрізь знаходимо ціннісно-організовану реальність – економічну, політичну, ідеологічну, духовну, джерелами руху яких є розвиток і функціонування цінностей.

Культура – це втілення цілей (результатів) цілеспрямованої, телеономної діяльності людини, результатами якої є не що інше, як сукупність цінностей людства, аксіологічних універсалій культури (ціннісно-смыслові реальності). І відповідно до цієї реальності кожен окремий індивід (або багатовимірний людина), так чи інакше, в процесі свого становлення, формує особистісну систему цінностей. Виходячи з особистісної системи цінностей, наявної у аналізованого суб'єкта, можна буде говорити про моделі людини (чи то людина споживаюча, економічна, господарююча, чи то людина ноосферна, постлюдина).

Перейдемо до розгляду взаємозв'язку господарства та ноосфери, а відповідно, до місця, яке відведено людині господарюючій.

Як відомо, поняття ноосфери введено в науковий і філософський дискурси видатним вітчизняним філософом В. І. Вернадським. "На наших очах, – писав дослідник, – біосфера різко змінюється і навряд чи можуть бути сумніви в тому, що виявляється цим шляхом її перебудова науковою думкою через організовану людську працю не є випадковим явищем, залежним від волі людини, стихійним природним процесом, корені якого лежать глибоко і готувалися еволюційним процесом, тривалість кожного обчислюється сотнями мільйонів років... Створення ноосфери з біосфери – природне явище, глибше і потужніше у своїй основі, ніж людська історія. Воно вимагає прояви людства як єдиного цілого" [4]. На підставі своїх передових досліджень у галузі хімії, геохімії, геології та біології В. І. Вернадський зробив висновок про те, що геологічна і біологічна еволюція отримує новий імпульс і змінює свою структуру в силу зростаючої дії "людського фактора", діяльності *Homo sapiens*.

Людина бере участь в господарській практиці всім своїм системним Его. В ній реалізуються природні, душевні і духовні сили. З позицій філософії господарства стратегічною метою всього людства на сучасному етапі розвитку є ноосфера. І "це – є головна і наймасштабніша спільна справа всього людства. Заради такої справи варто поступитися деякими, а, можливо, і багатьма его-принципами, не кажучи вже про примітивні забобони" [2, 363]. Однак "людство, – пише далі дослідник, – зацікавлене не у всякому, а саме в культурному господарстві" [2, 363]. Однак знаходимо далі у того ж автора: "це буде не соціалістична якість господарства, але зрозуміло, – ноосферно-соціалістична якість". Можливо перенести аналогію еволюції біосфери в сторону ноосфери і з людиною господарюючою як лише певний етап в ієрархії процесу еволюції і становлення ноосфери. Ймовірно, і поява на одному з еволюційних етапів *Homo sapiens* (як і всіх інших подальших *Homo* – "суспільної тварини", "символічної", "машина", "фабер", "постлюдини" тощо) відбувалося поряд з кризами соціального, антропологічного і ціннісного характеру.

Повертаючись до роздумів одного з вищезазначених дослідників, відзначимо наступний вислів: "Культура господарства, – пише Ю. М. Осипов, – визначається загальною культурою. Ноосферне господарство – ноосферною культурою... Громадянин світу і ноосфера – це вже не звичайний *Homo economicus*. Бути просто економічною людиною не достатньо. Людині належить стати людиною ноосферною і ноосферно-економічною" [3]. Але це вже "друга" людина, з іншим набором цінностей. Тому обмежимося згадкою про людину при філософському аналізі господарства як "фактора виробництва", залишивши за межами розгляду її пристрасті, бажання, потреби, тобто все те, що, власне, і робить її *Homo dominicus*¹ або *Homo oeconomicus*, буде неправильно. Тому вся подальша доля людини залежить від того способу господарювання, життєдіяльності та системи цінностей, яку вона вибере для спілкування з природою, з іншою людиною.

Сьогодні ми не можемо не задаватися питанням про глибинний сенс такого ставлення людини до Світу, людини до людини і врешті-решт, що сталося з Людиною, яка в цілому уявляла наслідки своєї дії? Відповідь на це питання має меркантильно-егоїстичний відтінок у системі цінностей людини, яка керується гонитвою за прибутком, при цьому не враховуючи "амортизацію" природи, що і призвело до відповідної техногенної ситуації у світі.

Безумовно, в сучасному глобальному світі техногенна, а разом з нею і екологічна проблематика останнім часом вийшла на передній план практично у всіх галузях гуманітарного знання. Так, ми можемо спостерігати як у вітчизняній соціальній проблематиці відбувається зародження ще одного новоявленого гуманітарного знання – "Соціальна відповідальність бізнесу", яка, на думку багатьох авторів, повинна буде вплинути на виправлення сформованих соціально-економічних, екологічних ситуацій. Але для бізнесу існує лише одна соціальна відповідальність це "використовувати свої ресурси і займатися діяльністю, спрямованою на збільшення прибутку" [12], – стверджував ще М. Фрідман. З філософської точки зору поява такого напрямку в соціально-економічному праксисі схожа на деякий варіант постмодерністської інтенції з відволікання уваги від основної проблеми – людини, яка і створює (як, утім, і сам капіталізм) існуючі катастрофи, а бізнес – це лише спосіб досягнення своїх цілей.

Прояв соціальної відповідальності дозволяє поліпшити імідж корпорації, що на побутовій мові звучить як "відкупні" від претензій суспільства, перед яким нібито бізнес несе відповідальність. Як правило, та чи інша корпорація намагається підтримувати цей самий імідж в тому суспільстві, в якому знаходиться її "материнська компанія", але з посиленням розвитку глобалізації транснаціональні корпорації вже не мають певної "штаб квартири" (М. Делягін). І, відповідно, відповідальність нести вже немає перед ким, а тому можна створити рекламний ролик, який і сформує позитивний імідж, тільки вже для глобальних споживачів.

Безумовно, коли людина втрачає світоглядні орієнтири у глобальному світі, будь-то релігійні чи філософські, з наявними в них ціннісними системами "повинності" і імперативами, настає катастрофа. І тому поява так званої "постлюдини" – це не просто новий варіант філософствування і не "антропологічна пастка" з кризовими наслідками для біосфери, а лише наступний етап еволюції, який ще не розкрив систему цінностей даної моделі людини. Можливо, це ще й варіант постмодерністського руйнування цілісності картини світу створення "людського симулякра", який приведе до нових онтологічних меж й інтриг, як варіант протиставлення ноосферізму. І не просте протиставлення, а протиставлення систем цінностей, інакше кажучи, "боротьби цінностей".

Тому специфічно аксіологічного аспекту проблема *Homo dominicus* як феномена ноосфери, на нашу думку, набуває тоді, коли ми протиставимо його *Homo oeconomicus* в контексті функціонування та розвитку господарюючих систем, інакше кажучи, у соціально-економічній реальності. Це буде протиставлення двох систем цінностей. Але перш ніж перейти до такого співставлення, нам потрібно було спочатку окреслити методологічні рамки такого дослідження, що й було зроблено, а вже потім визначати домінуючу цінність в тій чи іншій моделі людини. Однак це вже тема наступної статті.

Отже, утвердження аксіологічного підходу як тенденції, що намітилася у вивченні людини господарюючої як феномена ноосфери, слід розглядати в якості розробки нової методології, евристично плідної щодо виявлення іманентної природи людини й опису різних її моделей у феноменології та праксеології. Про людину господарюючу як феномен ноосфери слід і можна вести філософський дискурс, виділяючи різні аспекти прояву її "системи цінностей" поряд з прагматичними, етичними, естетичними, релігійними та світоглядними складовими, що зрештою може дати змогу не тільки аналізувати, реконструювати, а й прогнозувати людську соціабельність у бутті.

Примітки

¹ В Інтернеті і в російсько-латинському словнику найбільш поширеним перекладом слова "господарючий" є *oecopomicus* або *oecopomici* (що відповідає слову "економічний"), тому нами було зроблено вибір з двох російських слів, відповідних смислово навантаженню слова "господарючий": 1) господар *hospes* [itis, m]; (h) *erus* [i, m]; *dominus* [i, m]; *ipse* [ius, m]; *parochus* [i, m]; 2) господарський (h) *erilis* [e] (*filia, filius, mensa*); *dominus* [a, um] (*manus, torus, hasta*); *dominicus* [a, um] (*jussus, vinum*). Тут ми дещо відступаємо від загальноприйнятої традиції поділу економіки та хрематистики за Арістотелем. І вибираємо "dominicus", оскільки корінь слова співзвучний з російським словом "будинок", що відповідає контексту нашого дослідження.

Література

1. Гребеньков Г.В. Введение в философию хозяйства / Г.В. Гребеньков. – Донецк : ДИЭХП, 2000. – 104 с.
2. Осипов Ю.М. Опыт философии хозяйства / Ю.М. Осипов. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 470 с.
3. Субетто А.И. Ноосферный вектор в философии хозяйства / А.И. Субетто // Общество. Среда. Развитие (Terra Humana). – 2008. – №4. – С.133-144.
4. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста / В.И. Вернадский. – М.: Наука, 1988. – 340 с.
5. Лазарев Ф. В. Прологомены к ноосферно-антропологическому манифесту / Ф.В. Лазарев // Ноосферология: наука, образование, практика [Под ред. О. А. Габриеляна]. – Симферополь: Феникс, 2008. – С. 54-82.
6. Муза Д.Е. Введение в глобалистику: Учебное пособие / Д.Е. Муза. – Донецк. Изд-во "Ноулидж" (донецкое отделение), 2010. – 240 с.
7. Лазарев Ф. В. Многомерный человек. Введение в интервальную антропологию / Ф.В. Лазарев, Б. Литтл. – Симферополь: СОНАТ, 2001. – 264 с.
8. Креминский А.И. Новая антропология в свете учения о ноосфере / А.И. Креминский // Учёные записки ТНУ им. В.И. Вернадского. Серия: Философия. Социология. – Т. 22 (61). – 2009. – №1. – С.15-23.
9. Муза Д.Е. Антропологический поворот XXI века: контрапункт технологии и рынка / Д.Е. Муза // Ноосфера и цивилизация. – Донецк, ДонНТУ, 2011. – Выпуск 10-11 (12). – С. 175-183.
10. Гребеньков Г.В. Проблема человека в контексте философии права / Г.В. Гребеньков // Ноосфера и цивилизация. – Донецк: ДонНТУ, 2007. – Выпуск 5 (8). – С.116 – 122.
11. Гребеньков Г.В. Концепция ноосферы как мировоззренческая основа современной философии хозяйства / Г.В. Гребеньков // Ноосфера. Збірник наукових праць. – Донецьк: ДонНТУ. – 2002. – №1. – С.83-89.
12. Milton F. The Social Responsibility of Business Is to Increase its Profits. *New York Times Magazine*, September 13, 1970. – 376 p.

References

1. Greben'kov G.V. Vvedenie v filosofiyu khozyaystva/ G.V. Greben'kov. – Donetsk : DIEKhP, 2000. – 104 s.
2. Osipov Yu.M. Opyt filosofii khozyaystva / Yu.M. Osipov. – M.: Izd-vo MGU, 1990. – 470 s.
3. Subetto A.I. Noosfernyy vektor v filosofii khozyaystva / A.I. Subetto // Obshchestvo. Sreda. Razvitie (Terra Humana). – 2008. – №4. – S.133-144.
4. Vernadskiy V.I. Filosofskie mysli naturalista / V.I. Vernadskiy. – M.: Nauka, 1988. – 340 s.
5. Lazarev F. V. Prolegomeny k noosferno-antropologicheskomu manifestu / F.V. Lazarev // Noosferologiya: nauka, obrazovanie, praktika [Pod red. O. A. Gabrielyana]. – Simferopol': Feniks, 2008. – S. 54-82.
6. Muza D.E. Vvedenie v globalistiku: Uchebnoe posobie / D.E. Muza. – Donetsk. Izd-vo "Noulidzh" (donetskoe otdelenie), 2010. – 240 s.
7. Lazarev F. V. Mnogomernyy chelovek. Vvedenie v interval'nyuy antropologiyu / F.V. Lazarev, B. Littl. – Simferopol': SONAT, 2001. – 264 s.
8. Kreminskiy A.I. Novaya antropologiya v svete ucheniya o noosfere / A.I. Kreminskiy // Uchyenye zapiski TNU im. V.I. Vernadskogo. Seriya: Filosofiya. Sotsiologiya. – T. 22 (61). – 2009. – №1. – S.15-23.
9. Muza D.E. Antropologicheskyy povorot XXI veka: kontrapunkt tekhnologii i rynka / D.E. Muza // Noosfera i tsivilizatsiya. – Donetsk, DonNTU, 2011. – Vypusk 10-11 (12). – С. 175-183.
10. Greben'kov G.V. Problema cheloveka v kontekste filosofii prava / G.V. Greben'kov // Noosfera i tsivilizatsiya. – Donetsk: DonNTU, 2007. – Vypusk 5 (8). – S.116 – 122.
11. Greben'kov G.V. Kontseptsiya noosfery kak mirovozzrencheskaya osnova sovremennoy filosofii khozyaystva / G.V. Greben'kov // Noosfera. Zbirk naukovikh prats'. – Donetsk: DonNTU. – 2002. – №1. – С.83-89.

12. Milton F. The Social Responsibility of Business Is to Increase its Profits. New York Times Magazine, September 13, 1970. – 376 p.

Гончаров В.В. Феномен "человека хозяйствующего": к методологии исследования

В статье рассматривается философия хозяйства и представлена интерпретация её основного понятия – хозяйства. Представлены некоторые методологические подходы к решению проблемы человека в философской антропологии. Также предпринята попытка рассмотреть феномен человека хозяйствующего как неотъемлемую часть философии хозяйства. Используется аксиологический подход как гносеологическая установка. Человек хозяйствующий представлен как феномен будущей ноосферной философии хозяйства.

Ключевые слова: проблема человека, человек экономический, человек хозяйствующий, хозяйство, философия хозяйства, аксиологический подход, ценности, ноосфера.

Goncharov V. The phenomenon of "person managing": formulation of research methodology

To date, a man of his nature and essence, this is one of the most pressing problems of our time, as evidenced by the history of science and philosophical knowledge, in which there are many approaches in thinking about human existence. Based on this – and it's not in the least due to the expansion of the domestic field of philosophical studies – there is a very noticeable change in the traditional philosophical discourse for domestic issues. In this expanding flow problems should, in our opinion, and this section to include social and philosophical studies, philosophy as the economy in general and its specific aspects. We have in mind, especially the section of economic philosophy, which may conditionally, you can give the name of "economic anthropology".

From the perspective of the economy, the economy – the main area of human activity, the scope of its interaction with nature (biosphere), the creation and consumption of wealth as the existential values. It is in the economic activity comes becoming a man, his transformation from a biological organism in a social individual and personality. Human activity is not only changing the biosphere, it changes his mind, ideology and human society as a whole.

Subject of research originally formed as some ideal model that performs the function of the tool in the future and a means for understanding the variety of empirical reality. Moreover, this model is always mediated by goals and values not only researchers, but also expresses, according to the author of the concept of the "ideal type" of Max Weber, "interest period".

Main methodological approaches in the field of philosophical anthropology does not always correspond to modern social reality. Therefore, to overcome some of the methodological shortcomings, should carry out the analysis, in other words, "an epistemological revision" of approaches. Used axiological approach as epistemology installation. Tries to consider and enter the phenomenon of economic rights as an integral part of the philosophy of economy. Where farming is an integral part of the culture. Culture is the realization of goals (outcomes), focused, teleonom human activities, the results of which is nothing but a collection of human values, axiological universals of culture (values and sense of reality). And, according to this reality every single individual, or "multi-dimensional man" somehow in the making, creates personal value system

The search for such elements typical for a person managing a manifestation of his axiological functions and will probably contribute to designing the ideal model of economic man. And so whether it's modeling "economic man" or "noosphere man" can not be a claim to receive objective knowledge, and perhaps only experience of existential-phenomenological understanding of the phenomenon of farms personality.

People involved in the business practices of all your system Ego, it sold its natural, emotional and spiritual strength. From the standpoint of economic philosophy strategic goal of all mankind at the present stage of development is – the noosphere.

The attempt in this study is some variation of constructing "ideal type" of man as an economic phenomenon of the noosphere, and perhaps as an option later in the human noosphere transition, based on the use of axiological approach, which will simulate a certain phenomenology and social characters as the basis of this typology.

Specific axiological aspect of the problem Homo dominicus as a phenomenon of noosphere, in our opinion, acquires when we oppose it Homo oeconomicus in the operation and development of economic systems, in other words, in the socio-economic reality. It will be two contrasting value systems. But before you jump to such a comparison, we had to first outline the methodological framework of the study, which was done, and only then determine the dominant value in one model or another person.

Adoption axiological approach as the current tendency in the study of man as an economic phenomenon noosphere should be regarded as establishing a new methodology, heuristically fruitful in relation to the identification of the inherent nature of man, and the description of its different models in phenomenology and praxeology. Oh man economy as a phenomenon should noosphere can lead philosophical discourse, highlighting various aspects of the manifestation of his "system of values", along with pragmatic, ethical, aesthetic, religious, and philosophical components that, in the end, can afford not only to analyze, reconstruct, but and predict human sociability in being.

Key words: problem of the person, Homo oeconomicus, Homo dominicus (the person managing), economy, economy philosophy, axiological approach, values, noosphere.